

Algebra1, normál

ELTE Algebra és Számelmélet Tanszék

Előadó: Kiss Emil
www.cs.elte.hu/~ewkiss
ewwkiss@gmail.com

11. előadás

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Ez az a elem n -szerese (**többszörös**).

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Ez az a elem n -szerese (**többszörös**).

Ha a $*$ szorzásra van 1 egységelem, akkor legyen $a^0 = 1$.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Ez az a elem n -szerese (**többszörös**).

Ha a $*$ szorzásra van 1 egységelem, akkor legyen $a^0 = 1$.

Ha a $+$ összeadásra van nullelem, akkor legyen $0a = 0$.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Ez az a elem n -szere (többszörös).

Ha a $*$ szorzásra van 1 egységelem, akkor legyen $a^0 = 1$.

Ha a $+$ összeadásra van nullelem, akkor legyen $0a = 0$.

Ha a -nak van egy b inverze, akkor legyen $a^{-n} = b^n$.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Ez az a elem n -szerese (**többszörös**).

Ha a $*$ szorzásra van 1 egységelem, akkor legyen $a^0 = 1$.

Ha a $+$ összeadásra van nullelem, akkor legyen $0a = 0$.

Ha a -nak van egy b inverze, akkor legyen $a^{-n} = b^n$.

Ha a -nak van egy b ellentettje, akkor legyen $(-n)a = nb$.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Ez az a elem n -szerese (**többszörös**).

Ha a $*$ szorzásra van 1 egységelem, akkor legyen $a^0 = 1$.

Ha a $+$ összeadásra van nullelem, akkor legyen $0a = 0$.

Ha a -nak van egy b inverze, akkor legyen $a^{-n} = b^n$.

Ha a -nak van egy b ellentettje, akkor legyen $(-n)a = nb$.

Értelmeztük az **egész kitevőjű** hatvány (többszörös) fogalmát.

Hatvány és többszörös

Definíció (K2.2.19)

Legyen $*$ asszociatív művelet és n pozitív egész.

Ekkor a^n jelentse az n tényezős $a * a * \dots * a$ szorzatot.

Ez az a elem n -edik **hatványa**.

Ha a művelet jele $+$, akkor a^n helyett na -t írunk.

Ez az a elem n -szerese (**többszörös**).

Ha a $*$ szorzásra van 1 egységelem, akkor legyen $a^0 = 1$.

Ha a $+$ összeadásra van nullelem, akkor legyen $0a = 0$.

Ha a -nak van egy b inverze, akkor legyen $a^{-n} = b^n$.

Ha a -nak van egy b ellentettje, akkor legyen $(-n)a = nb$.

Értelmeztük az **egész kitevőjű** hatvány (többszörös) fogalmát.

Így minden gyűrű elemeit tudjuk egész számokkal „szorozni”.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív,

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve,

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

(1) a^{-n} az a^n inverze.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

(1) a^{-n} az a^n inverze.

(2) $a^m a^n = a^{m+n}$.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

(1) a^{-n} az a^n inverze.

(2) $a^m a^n = a^{m+n}$.

(3) $(a^m)^n = a^{mn}$.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

- (1) a^{-n} az a^n inverze.
- (2) $a^m a^n = a^{m+n}$.
- (3) $(a^m)^n = a^{mn}$.
- (4) Ha a és b felcserélhetők ($ab = ba$),

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

(1) a^{-n} az a^n inverze.

(2) $a^m a^n = a^{m+n}$.

(3) $(a^m)^n = a^{mn}$.

(4) Ha a és b felcserélhetők ($ab = ba$), akkor $(ab)^n = a^n b^n$.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

(1) a^{-n} az a^n inverze.

(2) $a^m a^n = a^{m+n}$.

(3) $(a^m)^n = a^{mn}$.

(4) Ha a és b felcserélhetők ($ab = ba$), akkor $(ab)^n = a^n b^n$.

Az analóg állítások érvényesek hatvány helyett többszörösre is.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

(1) a^{-n} az a^n inverze.

(2) $a^m a^n = a^{m+n}$.

(3) $(a^m)^n = a^{mn}$.

(4) Ha a és b felcserélhetők ($ab = ba$), akkor $(ab)^n = a^n b^n$.

Az analóg állítások érvényesek hatvány helyett többszörösre is.

Bizonyítás

Pozitív kitevőkre egyszerű leszámlálás.

A hatványozás tulajdonságai

Állítás (K2.2.20)

Legyenek a és b invertálható elemek egy asszociatív, egymás mellé írással jelölt műveletre nézve, és m, n egész számok. Ekkor a következők teljesülnek.

(1) a^{-n} az a^n inverze.

(2) $a^m a^n = a^{m+n}$.

(3) $(a^m)^n = a^{mn}$.

(4) Ha a és b felcserélhetők ($ab = ba$), akkor $(ab)^n = a^n b^n$.

Az analóg állítások érvényesek hatvány helyett többszörösre is.

Bizonyítás

Pozitív kitevőkre egyszerű leszámlálás.

A többi esetben esetszétválasztás (HF).

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám,

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla.

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén

$$(r + s)^p = r^p + s^p:$$

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben.

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p$

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p = 1^p + 1^p$

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p = 1^p + 1^p = 1 + 1$

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p = 1^p + 1^p = 1 + 1 = 2$.

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p = 1^p + 1^p = 1 + 1 = 2$. Azaz $p \mid 2^p - 2$.

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p = 1^p + 1^p = 1 + 1 = 2$. Azaz $p \mid 2^p - 2$.
Ugyanígy $3^p = (1 + 1 + 1)^p$

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p = 1^p + 1^p = 1 + 1 = 2$. Azaz $p \mid 2^p - 2$.
Ugyanígy $3^p = (1 + 1 + 1)^p = 1^p + 1^p + 1^p = 3$.

Tagonkénti hatványozás

Állítás (K3.3.22)

Legyen p prímszám, és R olyan kommutatív gyűrű, amelyben minden elem p -szerese nulla. Ekkor $r, s \in R$ esetén $(r + s)^p = r^p + s^p$: tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

Bizonyítás

A binomiális tétel alkalmazható minden kommutatív gyűrűben. Egyszerű számelméleti megfontolás, hogy a $\binom{p}{j}$ binomiális együttható osztható p -vel, ha $1 \leq j \leq p - 1$. □

Alkalmazás

$\mathbb{Z}_p$ -ben $2^p = (1 + 1)^p = 1^p + 1^p = 1 + 1 = 2$. Azaz $p \mid 2^p - 2$.
Ugyanígy $3^p = (1 + 1 + 1)^p = 1^p + 1^p + 1^p = 3$.

HF: belátni a kis Fermat-tételt.

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti egyhatározatlanú polinomnak nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti egyhatározatlanú polinomnak nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti egyhatározatlanú polinomnak nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám és $a_0, \dots, a_n \in R$.

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti egyhatározatlanú polinomnak nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám és $a_0, \dots, a_n \in R$. Ezek halmaza $R[x]$.

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti egyhatározatlanú polinomnak nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám és $a_0, \dots, a_n \in R$. Ezek halmaza $R[x]$.

Egyenlőség (K2.1.1)

Két polinom akkor egyenlő, ha együtthatóik megegyeznek

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti **egyhatározatlanú polinomnak** nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám és $a_0, \dots, a_n \in R$. Ezek halmaza $R[x]$.

Egyenlőség (K2.1.1)

Két polinom akkor **egyenlő**, ha együtthatóik megegyeznek (x^j együtthatója ugyanaz a két polinomban minden $j \geq 0$ -ra).

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti **egyhatározatlanú polinomnak** nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám és $a_0, \dots, a_n \in R$. Ezek halmaza $R[x]$.

Egyenlőség (K2.1.1)

Két polinom akkor **egyenlő**, ha együtthatóik megegyeznek (x^j együtthatója ugyanaz a két polinomban minden $j \geq 0$ -ra).

Nullapolinom

A **nullapolinom** az a polinom, amelynek minden együtthatója nulla.

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti **egyhatározatlanú polinomnak** nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám és $a_0, \dots, a_n \in R$. Ezek halmaza $R[x]$.

Egyenlőség (K2.1.1)

Két polinom akkor **egyenlő**, ha együtthatóik megegyeznek (x^j együtthatója ugyanaz a két polinomban minden $j \geq 0$ -ra).

Nullapolinom

A **nullapolinom** az a polinom, amelynek minden együtthatója nulla. Ugyanúgy 0 jelöli, mint az R nullelemét.

A polinom definíciója

Polinom (K2.1. szakasz)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

R fölötti **egyhatározatlanú polinomnak** nevezzük az

$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$ formális kifejezéseket,

ahol $n \geq 0$ egész szám és $a_0, \dots, a_n \in R$. Ezek halmaza $R[x]$.

Egyenlőség (K2.1.1)

Két polinom akkor **egyenlő**, ha együtthatóik megegyeznek (x^j együtthatója ugyanaz a két polinomban minden $j \geq 0$ -ra).

Nullapolinom

A **nullapolinom** az a polinom, amelynek minden együtthatója nulla. Ugyanúgy 0 jelöli, mint az R nullelemét.

Minden $c \in R$ elemet **konstans** polinomnak tekintünk.

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n =$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \end{aligned}$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} \end{aligned}$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} \end{aligned}$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Megállapodunk abban, hogy $0 = a_{n+1} = a_{n+2} = \dots$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Megállapodunk abban, hogy $0 = a_{n+1} = a_{n+2} = \dots$

Így bármely két polinomot ugyanannyi taggal írhatunk fel.

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Megállapodunk abban, hogy $0 = a_{n+1} = a_{n+2} = \dots$

Így bármely két polinomot ugyanannyi taggal írhatunk fel.

Összeg és különbség

$$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Megállapodunk abban, hogy $0 = a_{n+1} = a_{n+2} = \dots$

Így bármely két polinomot ugyanannyi taggal írhatunk fel.

Összeg és különbség

$$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$$

$$g(x) = b_0 + b_1x + b_2x^2 + \dots + b_nx^n$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Megállapodunk abban, hogy $0 = a_{n+1} = a_{n+2} = \dots$

Így bármely két polinomot ugyanannyi taggal írhatunk fel.

Összeg és különbség

$$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$$

$$g(x) = b_0 + b_1x + b_2x^2 + \dots + b_nx^n$$

összege és különbsége:

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Megállapodunk abban, hogy $0 = a_{n+1} = a_{n+2} = \dots$

Így bármely két polinomot ugyanannyi taggal írhatunk fel.

Összeg és különbség

$$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$$

$$g(x) = b_0 + b_1x + b_2x^2 + \dots + b_nx^n$$

összege és különbsége:

$$(f + g)(x) = (a_0 + b_0) + (a_1 + b_1)x + \dots + (a_n + b_n)x^n$$

Polinomok összege, különbsége

A nulla együtthatójú tagokat igény szerint írjuk ki:

$$\begin{aligned} & a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n = \\ & = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n + 0 \cdot x^{n+1} + 0 \cdot x^{n+2} + \dots \end{aligned}$$

Megállapodunk abban, hogy $0 = a_{n+1} = a_{n+2} = \dots$

Így bármely két polinomot ugyanannyi taggal írhatunk fel.

Összeg és különbség

$$f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n$$

$$g(x) = b_0 + b_1x + b_2x^2 + \dots + b_nx^n$$

összege és különbsége:

$$(f + g)(x) = (a_0 + b_0) + (a_1 + b_1)x + \dots + (a_n + b_n)x^n$$

$$(f - g)(x) = (a_0 - b_0) + (a_1 - b_1)x + \dots + (a_n - b_n)x^n.$$

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ ellentettje h ,

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ ellentettje h , ha $f + h = 0$.

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ ellentettje h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

A kivonás az ellentett hozzáadása: $g - f = g + (-f)$.

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

A kivonás az ellentett hozzáadása: $g - f = g + (-f)$.

Szorzat

$(a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n)(b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m)$ -ben
 x^k együtthatója legyen

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

A kivonás az ellentett hozzáadása: $g - f = g + (-f)$.

Szorzat

$(a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n)(b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m)$ -ben

x^k együtthatója legyen $c_k = a_0b_k + a_1b_{k-1} + \dots + a_kb_0$.

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

A kivonás az ellentett hozzáadása: $g - f = g + (-f)$.

Szorzat

$(a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n)(b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m)$ -ben

x^k együtthatója legyen $c_k = a_0b_k + a_1b_{k-1} + \dots + a_kb_0$.

$$\text{Azaz } (fg)(x) = \sum_{k=0}^{m+n} c_k x^k,$$

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

A kivonás az ellentett hozzáadása: $g - f = g + (-f)$.

Szorzat

$(a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n)(b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m)$ -ben

x^k együtthatója legyen $c_k = a_0b_k + a_1b_{k-1} + \dots + a_kb_0$.

Azaz $(fg)(x) = \sum_{k=0}^{m+n} c_k x^k$, ahol $c_k = \sum_{j=0}^k a_j b_{k-j}$

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

A kivonás az ellentett hozzáadása: $g - f = g + (-f)$.

Szorzat

$(a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n)(b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m)$ -ben

x^k együtthatója legyen $c_k = a_0b_k + a_1b_{k-1} + \dots + a_kb_0$.

Azaz $(fg)(x) = \sum_{k=0}^{m+n} c_k x^k$, ahol $c_k = \sum_{j=0}^k a_j b_{k-j} = \sum_{j+l=k} a_j b_l$.

Polinomok ellentettje és szorzata

Ellentett

Az $f \in R[x]$ **ellentettje** h , ha $f + h = 0$. Az ellentett jele $h = -f$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ (egyetlen) ellentettje

$$h(x) = (-f)(x) = (-a_0) + (-a_1)x + \dots + (-a_n)x^n.$$

A kivonás az ellentett hozzáadása: $g - f = g + (-f)$.

Szorzat

$(a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n)(b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m)$ -ben

x^k együtthatója legyen $c_k = a_0b_k + a_1b_{k-1} + \dots + a_kb_0$.

Azaz $(fg)(x) = \sum_{k=0}^{m+n} c_k x^k$, ahol $c_k = \sum_{j=0}^k a_j b_{k-j} = \sum_{j+l=k} a_j b_l$.

Tétel (K2.1.6, K2.3.2)

$R[x]$ is egységelemes, kommutatív gyűrű ezekre a műveletekre.

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$,

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$,

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$,
akkor f foka n .

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$,
akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$.

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$,
akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$,
akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$, akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$.

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$,
akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$.
Így ha R nullosztómentes, akkor $R[x]$ is az.

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$, akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$. Így ha R nullosztómentes, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

$$f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$$

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$, akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$. Így ha R nullosztómentes, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

$f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ és $g(x) = b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m$

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$, akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$. Így ha R nullosztómentes, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

$f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ és $g(x) = b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m$ szorzatában x^{n+m} együtthatója a_nb_m .

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$, akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$. Így ha R nullosztómentes, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

$f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ és $g(x) = b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m$ szorzatában x^{n+m} együtthatója a_nb_m . Ez nem nulla, ha a_n és b_m nem nulla, mert R nullosztómentes. $\square$

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$, akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$.
Így ha R nullosztómentes, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

$f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ és $g(x) = b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m$ szorzatában x^{n+m} együtthatója a_nb_m .

Ez nem nulla, ha a_n és b_m nem nulla, mert R nullosztómentes. $\square$

Megjegyzés: Szorzásnál a főegyütthatók és a konstans tagok is összeszorzódnak,

Polinom foka

Definíció

Ha $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n \in R[x]$, ahol $a_n \neq 0$, akkor f foka n . Jele: $\text{gr}(f)$. A nullapolinomnak nincs foka.

Tétel (K2.1.5, K2.3.2)

Ha R nullosztómentes gyűrű, akkor $\text{gr}(fg) = \text{gr}(f) + \text{gr}(g)$.
Így ha R nullosztómentes, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

$f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$ és $g(x) = b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m$ szorzatában x^{n+m} együtthatója a_nb_m .

Ez nem nulla, ha a_n és b_m nem nulla, mert R nullosztómentes. $\square$

Megjegyzés: Szorzásnál a főegyütthatók és a konstans tagok is összeszorzódnak, hiszen fg konstans tagja nyilván a_0b_0 .

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**:

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is:

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**:

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység, ha egy olyan konstans polinom,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység, ha egy olyan konstans polinom, amely egység R -ben.

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység, ha egy olyan konstans polinom, amely egység R -ben.

Bizonyítás

Ha $fg = 1$,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység, ha egy olyan konstans polinom, amely egység R -ben.

Bizonyítás

Ha $fg = 1$, akkor $\text{gr}(f) + \text{gr}(g) = 0$,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység, ha egy olyan konstans polinom, amely egység R -ben.

Bizonyítás

Ha $fg = 1$, akkor $\text{gr}(f) + \text{gr}(g) = 0$, így f és g konstans.

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység, ha egy olyan konstans polinom, amely egység R -ben.

Bizonyítás

Ha $fg = 1$, akkor $\text{gr}(f) + \text{gr}(g) = 0$, így f és g konstans.

Megfordítva: ha $c \in R$ egység,

A polinomgyűrű egységei

Definíció

Legyen R egységelemes gyűrű és $r, s \in R$.

Ha $rs = 1$, akkor r **balinverze** s -nek, s **jobbinverze** r -nek.

(Kétoldali) **inverz**: balinverz és jobbinverz is: $rs = sr = 1$.

Invertálható elem, vagy **egység**: van inverze.

Tétel (K2.3.2)

Ha R (egységelemes, kommutatív és) nullosztómentes, akkor az $f \in R[x]$ polinom pontosan akkor egység, ha egy olyan konstans polinom, amely egység R -ben.

Bizonyítás

Ha $fg = 1$, akkor $\text{gr}(f) + \text{gr}(g) = 0$, így f és g konstans.

Megfordítva: ha $c \in R$ egység, akkor $1/c \in R[x]$. □

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R$.

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R$.

Az $f^* : R \mapsto R$ az f -hez tartozó **polinomfüggvény**.

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R.$$

Az $f^* : R \mapsto R$ az f -hez tartozó **polinomfüggvény**.

Az $f^*(b)$ kiszámítása: Horner elrendezéssel.

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R.$$

Az $f^* : R \mapsto R$ az f -hez tartozó polinomfüggvény.

Az $f^*(b)$ kiszámítása: Horner elrendezéssel.

A b gyöke f -nek, ha $f^*(b) = 0$.

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R.$$

Az $f^* : R \mapsto R$ az f -hez tartozó polinomfüggvény.

Az $f^*(b)$ kiszámítása: Horner elrendezéssel.

A b gyöke f -nek, ha $f^*(b) = 0$.

A gyöktényező kiemelhetősége (K2.4.6)

A $b \in R$ akkor és csak akkor gyöke az $f \in R[x]$ -nek,

ha van olyan $q \in R[x]$, hogy

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R.$$

Az $f^* : R \mapsto R$ az f -hez tartozó polinomfüggvény.

Az $f^*(b)$ kiszámítása: Horner elrendezéssel.

A b gyöke f -nek, ha $f^*(b) = 0$.

A gyöktényező kiemelhetősége (K2.4.6)

A $b \in R$ akkor és csak akkor gyöke az $f \in R[x]$ -nek,

ha van olyan $q \in R[x]$, hogy $f(x) = (x - b)q(x)$.

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R.$$

Az $f^* : R \mapsto R$ az f -hez tartozó polinomfüggvény.

Az $f^*(b)$ kiszámítása: Horner elrendezéssel.

A b gyöke f -nek, ha $f^*(b) = 0$.

A gyöktényező kiemelhetősége (K2.4.6)

A $b \in R$ akkor és csak akkor gyöke az $f \in R[x]$ -nek,

ha van olyan $q \in R[x]$, hogy $f(x) = (x - b)q(x)$.

Az $x - b$ a b gyökhöz tartozó gyöktényező.

Behelyettesítés polinomba

Polinomfüggvény (K2.4.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű és $b \in R$.

Az $f(x) = a_0 + a_1x + a_2x^2 + \dots + a_nx^n \in R[x]$

polinom b helyen felvett helyettesítési értéke

$$f^*(b) = a_0 + a_1b + a_2b^2 + \dots + a_nb^n \in R.$$

Az $f^* : R \mapsto R$ az f -hez tartozó polinomfüggvény.

Az $f^*(b)$ kiszámítása: Horner elrendezéssel.

A b gyöke f -nek, ha $f^*(b) = 0$.

A gyöktényező kiemelhetősége (K2.4.6)

A $b \in R$ akkor és csak akkor gyöke az $f \in R[x]$ -nek,

ha van olyan $q \in R[x]$, hogy $f(x) = (x - b)q(x)$.

Az $x - b$ a b gyökhöz tartozó gyöktényező.

Bizonyítás: Horner-elrendezéssel.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban,

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei,

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.
Legfeljebb $\text{gr}(f)$ lépésben biztosan megállunk:

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $\text{gr}(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x),$$

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $\text{gr}(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $\text{gr}(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Belátjuk, hogy f -nek nincs más gyöke, mint $b_1, \dots, b_k$.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $gr(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Belátjuk, hogy f -nek nincs más gyöke, mint $b_1, \dots, b_k$.

Valóban: ha $f^*(b) = 0$,

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $\text{gr}(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Belátjuk, hogy f -nek nincs más gyöke, mint $b_1, \dots, b_k$.

Valóban: ha $f^*(b) = 0$, akkor $(b - b_1) \dots (b - b_k)q^*(b) = 0$.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $\text{gr}(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Belátjuk, hogy f -nek nincs más gyöke, mint $b_1, \dots, b_k$.

Valóban: ha $f^*(b) = 0$, akkor $(b - b_1) \dots (b - b_k)q^*(b) = 0$.

A **nullosztómentesség** miatt valamelyik tényező nulla.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $gr(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Belátjuk, hogy f -nek nincs más gyöke, mint $b_1, \dots, b_k$.

Valóban: ha $f^*(b) = 0$, akkor $(b - b_1) \dots (b - b_k)q^*(b) = 0$.

A **nullosztómentesség** miatt valamelyik tényező nulla.

De $q^*(b) \neq 0$,

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $\text{gr}(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Belátjuk, hogy f -nek nincs más gyöke, mint $b_1, \dots, b_k$.

Valóban: ha $f^*(b) = 0$, akkor $(b - b_1) \dots (b - b_k)q^*(b) = 0$.

A **nullosztómentesség** miatt valamelyik tényező nulla.

De $q^*(b) \neq 0$, ezért $b - b_j = 0$ valamelyik j -re.

Több gyöktényező kiemelése

Tétel (K2.4.7)

Ha R (kommutatív, egységelemes és) **nullosztómentes**, akkor minden $0 \neq f \in R[x]$ fölírható $f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$ alakban, ahol a (nem feltétlenül különböző) $b_1, \dots, b_k \in R$ az f -nek az **összes** R -beli gyökei, és q -nak nincs gyöke R -ben.

A bizonyítás kulcslépése

Addig emelünk ki gyöktényezőket, ameddig lehet.

Legfeljebb $gr(f)$ lépésben biztosan megállunk:

$f(x) = (x - b_1) \dots (x - b_k)q(x)$, ahol q -nak már nincs gyöke.

Belátjuk, hogy f -nek nincs más gyöke, mint $b_1, \dots, b_k$.

Valóban: ha $f^*(b) = 0$, akkor $(b - b_1) \dots (b - b_k)q^*(b) = 0$.

A **nullosztómentesség** miatt valamelyik tényező nulla.

De $q^*(b) \neq 0$, ezért $b - b_j = 0$ valamelyik j -re. Azaz $b = b_j$. □

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.
A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $3^2 - 1$

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $0 = 3^2 - 1$

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $0 = 3^2 - 1 = (3 - 1)(3 + 1)$

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $0 = 3^2 - 1 = (3 - 1)(3 + 1) = 4 * 2$.

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $0 = 3^2 - 1 = (3 - 1)(3 + 1) = 4 * 2$.

Vagyis a probléma az, hogy $\mathbb{Z}_8$ nem nullosztómentes.

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $0 = 3^2 - 1 = (3 - 1)(3 + 1) = 4 * 2$.

Vagyis a probléma az, hogy $\mathbb{Z}_8$ nem nullosztómentes.

Ugyanígy $x^2 - 1 = (x - 3)(x + 3)$ is teljesül,

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $0 = 3^2 - 1 = (3 - 1)(3 + 1) = 4 * 2$.

Vagyis a probléma az, hogy $\mathbb{Z}_8$ nem nullosztómentes.

Ugyanígy $x^2 - 1 = (x - 3)(x + 3)$ is teljesül,

azaz **a gyöktényező alak nem egyértelmű**.

Gyöktényező a nem nullosztómentes esetben

Példa (K, 57. oldal)

Legyen $R = \mathbb{Z}_8$ és $f(x) = x^2 - 1$ másodfokú polinom.

A $\mathbb{Z}_8$ gyűrű 8 elemét végigpróbálgatva a gyökök **1, 3, 5, 7**.

(Páratlan szám négyzete nyolccal osztva 1-et ad maradékul.)

Azaz egy **másodfokú** polinomnak **négy** gyöke van.

Magyarázat

$x^2 - 1 = (x - 1)(x + 1)q(x)$, ahol a $q(x) = 1$ -nek nincs gyöke.

$x = 3$ helyettesítéssel $0 = 3^2 - 1 = (3 - 1)(3 + 1) = 4 * 2$.

Vagyis a probléma az, hogy $\mathbb{Z}_8$ nem nullosztómentes.

Ugyanígy $x^2 - 1 = (x - 3)(x + 3)$ is teljesül,

azaz **a gyöktényező alak nem egyértelmű**.

A különböző gyökökhöz tartozó gyöktényezőket **egyszerre** csak nullosztómentes gyűrű fölött lehet kiemelni.

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik,

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű,

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők,

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők, akkor $f = g$.

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők, akkor $f = g$. Ha R **véges**,

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők, akkor $f = g$. Ha R **véges**, akkor van két különböző polinom, melyek polinomfüggvénye ugyanaz.

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők, akkor $f = g$. Ha R **véges**, akkor van két különböző polinom, melyek polinomfüggvénye ugyanaz.

A bizonyítások megjegyzendő fő gondolatai:

- (1): Egyszerre kiemelhetők a gyöktényezők.

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők, akkor $f = g$. Ha R **véges**, akkor van két különböző polinom, melyek polinomfüggvénye ugyanaz.

A bizonyítások megjegyzendő fő gondolatai:

- (1): Egyszerre kiemelhetők a gyöktényezők.
- (2): Alkalmazzuk (1)-et a két polinom különbségére.

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők, akkor $f = g$. Ha R **véges**, akkor van két különböző polinom, melyek polinomfüggvénye ugyanaz.

A bizonyítások megjegyzendő fő gondolatai:

- (1): Egyszerre kiemelhetők a gyöktényezők.
- (2): Alkalmazzuk (1)-et a két polinom különbségére.
- (3): Ha R végtelen, akkor (2)-ben van „elég” elem.

A gyökök száma

A polinomok azonossági tétele (K2.4.10, K2.4.11)

Ha R kommutatív, egységelemes és **nullosztómentes**:

- (1) Minden polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka.
- (2) Ha két, legfeljebb n -edfokú polinom több mint n helyen megegyezik, akkor egyenlők (együtthatóik megegyeznek).
- (3) Ha R **végtelen** gyűrű, és az f^* és g^* polinomfüggvények egyenlők, akkor $f = g$. Ha R **véges**, akkor van két különböző polinom, melyek polinomfüggvénye ugyanaz.

A bizonyítások megjegyzendő fő gondolatai:

- (1): Egyszerre kiemelhetők a gyöktényezők.
  - (2): Alkalmazzuk (1)-et a két polinom különbségére.
  - (3): Ha R végtelen, akkor (2)-ben van „elég” elem.
- Véges gyűrű fölött csak véges sok polinomfüggvény van.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz:

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1 .

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1 .

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1 .

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1 .

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészszre.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1.

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészszre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1.

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészszre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Valóban: $\mathbb{Z}_p$ test,

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1.

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészszre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Valóban: $\mathbb{Z}_p$ test, a két oldal különbsége legfeljebb $p - 2$ fokú,

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1.

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészszre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Valóban: $\mathbb{Z}_p$ test, a két oldal különbsége legfeljebb $p - 2$ fokú, mert x^{p-1} kiesik,

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1.

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészszre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Valóban: $\mathbb{Z}_p$ test, a két oldal különbsége legfeljebb $p - 2$ fokú, mert x^{p-1} kiesik, de az $1, 2, \dots, p - 1$ helyeken megegyeznek.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1.

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Valóban: $\mathbb{Z}_p$ test, a két oldal különbsége legfeljebb $p - 2$ fokú, mert x^{p-1} kiesik, de az $1, 2, \dots, p - 1$ helyeken megegyeznek.

HF: Lássuk be ebből Wilson tételét:

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1 .

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Valóban: $\mathbb{Z}_p$ test, a két oldal különbsége legfeljebb $p - 2$ fokú, mert x^{p-1} kiesik, de az $1, 2, \dots, p - 1$ helyeken megegyeznek.

HF: Lássuk be ebből Wilson tételét: $p \mid (p - 1)! + 1$, ha p prím.

Véges gyűrű fölötti polinomfüggvények

Példa

Legyen $R = \mathbb{Z}_2$. Ekkor az x^k -hoz tartozó polinomfüggvény minden $k \geq 1$ esetén ugyanaz: az identitás.

Valóban: x^k értéke $x = 0$ -nál 0 és $x = 1$ -nél 1 .

Legyen $R = \mathbb{Z}_p$ ahol p prím.

Ekkor az x^p -hez és x -hez tartozó polinomfüggvény ugyanaz.

Valóban: A kis Fermat-tétel szerint $p \mid x^p - x$ minden x egészre.

$\mathbb{Z}_p$ fölött $x^{p-1} - 1 = (x - 1) \dots (x - (p - 1))$.

Valóban: $\mathbb{Z}_p$ test, a két oldal különbsége legfeljebb $p - 2$ fokú, mert x^{p-1} kiesik, de az $1, 2, \dots, p - 1$ helyeken megegyeznek.

HF: Lássuk be ebből Wilson tételét: $p \mid (p - 1)! + 1$, ha p prím.

Ötlet: $x = 0$ helyettesítés.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív,

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes,

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük.

Ha $r, s \in R$,

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük.
Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek),

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben,

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

(1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

- (1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.
- (2) Ha $r \mid s$, akkor $r \mid st$,

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

- (1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.
- (2) Ha $r \mid s$, akkor $r \mid st$, sőt $rt \mid st$.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

- (1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.
- (2) Ha $r \mid s$, akkor $r \mid st$, sőt $rt \mid st$. Megfordítva, ha $t \neq 0$, akkor $rt \mid st$ -ből $r \mid s$ következik

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

- (1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.
- (2) Ha $r \mid s$, akkor $r \mid st$, sőt $rt \mid st$. Megfordítva, ha $t \neq 0$, akkor $rt \mid st$ -ből $r \mid s$ következik (R nullosztómentes!).

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

- (1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.
- (2) Ha $r \mid s$, akkor $r \mid st$, sőt $rt \mid st$. Megfordítva, ha $t \neq 0$, akkor $rt \mid st$ -ből $r \mid s$ következik (R nullosztómentes!).
- (3) **Tranzitivitás:** ha $r \mid s$ és $s \mid t$, akkor $r \mid t$.

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

- (1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.
- (2) Ha $r \mid s$, akkor $r \mid st$, sőt $rt \mid st$. Megfordítva, ha $t \neq 0$, akkor $rt \mid st$ -ből $r \mid s$ következik (R nullosztómentes!).
- (3) **Tranzitivitás:** ha $r \mid s$ és $s \mid t$, akkor $r \mid t$.
- (4) **Reflexivitás:** $r \mid r$ minden $r \in R$ esetén

Oszthatóság

Definíció (K3.1.3)

Az R szokásos gyűrű, ha kommutatív, egységelemes, nullosztómentes. Számelméleti vizsgálatokban ezt feltesszük. Ha $r, s \in R$, akkor r osztója s -nek (s többszöröse r -nek), ha van olyan $t \in R$, hogy $rt = s$. Jele: $r \mid s$.

Példa: $2x \mid 3x^2$ igaz $\mathbb{R}[x]$ -ben, nem igaz $\mathbb{Z}[x]$ -ben.

Tulajdonságok (K3.1.4)

- (1) Ha $r \mid s$ és $r \mid t$, akkor $r \mid s \pm t$.
- (2) Ha $r \mid s$, akkor $r \mid st$, sőt $rt \mid st$. Megfordítva, ha $t \neq 0$, akkor $rt \mid st$ -ből $r \mid s$ következik (R nullosztómentes!).
- (3) **Tranzitivitás:** ha $r \mid s$ és $s \mid t$, akkor $r \mid t$.
- (4) **Reflexivitás:** $r \mid r$ minden $r \in R$ esetén (R egységelemes!).

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ egység, ha $e \mid 1$.

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem.

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 .

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói?

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása,

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis),

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis), ha nem nulla, nem egység,

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis), ha nem nulla, nem egység, és **nincs nemtriviális felbontása**.

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis), ha nem nulla, nem egység, és **nincs nemtriviális felbontása**.

Ekvivalens: p minden osztója egység, vagy p egységszerese.

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis), ha nem nulla, nem egység, és **nincs nemtriviális felbontása**.

Ekvivalens: p minden osztója egység, vagy p egységszerese.

Példa: A 23 felbonthatatlan $\mathbb{Z}$ -ben,

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis), ha nem nulla, nem egység, és **nincs nemtriviális felbontása**.

Ekvivalens: p minden osztója egység, vagy p egységszerese.

Példa: A 23 felbonthatatlan $\mathbb{Z}$ -ben, mert nem nulla, nem ± 1 ,

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis), ha nem nulla, nem egység, és **nincs nemtriviális felbontása**.

Ekvivalens: p minden osztója egység, vagy p egységszerese.

Példa: A 23 felbonthatatlan $\mathbb{Z}$ -ben, mert nem nulla, nem ± 1 , és osztói csak ± 1 és ± 23 .

Felbonthatatlan elem

Emlékeztető (K3.1.9)

Az $e \in R$ **egység**, ha $e \mid 1$. Ez ugyanaz, mint az invertálható elem. Minden egység osztója R minden elemének.

Példa: A $\mathbb{Z}$ gyűrű egységei ± 1 . Az egység**elem**e az 1 .

HF: Mik a 0 osztói? Mely elemeknek osztója a 0 ?

Definíció (K3.1.12, K3.1.13, K3.1.14)

A $b = cd$ a b -nek **triviális** felbontása, ha c és d egyike egység.

A $p \in R$ **felbonthatatlan** (irreducibilis), ha nem nulla, nem egység, és **nincs nemtriviális felbontása**.

Ekvivalens: p minden osztója egység, vagy p egységszerese.

Példa: A 23 felbonthatatlan $\mathbb{Z}$ -ben, mert nem nulla, nem ± 1 , és osztói csak ± 1 és ± 23 . Az összes felbontása:

$$23 = 1 \cdot 23 = 23 \cdot 1 = (-1)(-23) = (-23)(-1).$$

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele,**

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**,
ha R minden nem nulla és nem egység eleme

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**,
ha R minden nem nulla és nem egység eleme
a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen**
felbontható

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára.

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Tétel (K3.2.12)

A $\mathbb{Z}$,

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Tétel (K3.2.12)

A $\mathbb{Z}$,

alaptételes.

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Tétel (K3.2.12)

A $\mathbb{Z}$, és minden $T[x]$ polinomgyűrű, ahol T test, alaptételes.

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Tétel (K3.2.12)

A $\mathbb{Z}$, és minden $T[x]$ polinomgyűrű, ahol T test, alaptételes.

- elvégezhető a maradékos osztás, ezért

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Tétel (K3.2.12)

A $\mathbb{Z}$, és minden $T[x]$ polinomgyűrű, ahol T test, alaptételes.

- elvégezhető a maradékos osztás, ezért
- létezik „legnagyobb” közös osztó, ezért

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Tétel (K3.2.12)

A $\mathbb{Z}$, és minden $T[x]$ polinomgyűrű, ahol T test, alaptételes.

- elvégezhető a maradékos osztás, ezért
- létezik „legnagyobb” közös osztó, ezért
- a felbonthatatlan elemek ugyanazok, mint a prímek, ezért

Alaptételes gyűrű

Definíció (K3.1.15)

Az R gyűrűben **érvényes a számelmélet alaptétele**, ha R minden nem nulla és nem egység eleme a sorrendtől és az egységszerestől eltekintve **egyértelműen** felbontható felbonthatatlan elemek szorzatára. Az ilyen gyűrűt **alaptételes** gyűrűnek nevezzük.

Tétel (K3.2.12)

A $\mathbb{Z}$, és minden $T[x]$ polinomgyűrű, ahol T test, alaptételes.

- elvégezhető a maradékos osztás, ezért
- létezik „legnagyobb” közös osztó, ezért
- a felbonthatatlan elemek ugyanazok, mint a prímek, ezért
- egyértelmű a felbontás.

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és **23**-mal osztható számot kapott.

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben,

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység,

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység, és tetszőleges $b, c \in R$ esetén $p \mid bc$ -ből következik,

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység, és tetszőleges $b, c \in R$ esetén $p \mid bc$ -ből következik, hogy $p \mid b$ vagy $p \mid c$.

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység, és tetszőleges $b, c \in R$ esetén $p \mid bc$ -ből következik, hogy $p \mid b$ vagy $p \mid c$.

Tétel (K3.1.26, K3.1.27, K3.2.13, K3.2.14)

A $\mathbb{Z}$ gyűrűben,

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység, és tetszőleges $b, c \in R$ esetén $p \mid bc$ -ből következik, hogy $p \mid b$ vagy $p \mid c$.

Tétel (K3.1.26, K3.1.27, K3.2.13, K3.2.14)

A $\mathbb{Z}$ gyűrűben,
a felbonthatatlan elemek ugyanazok, mint a prímek.

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység, és tetszőleges $b, c \in R$ esetén $p \mid bc$ -ből következik, hogy $p \mid b$ vagy $p \mid c$.

Tétel (K3.1.26, K3.1.27, K3.2.13, K3.2.14)

A $\mathbb{Z}$ gyűrűben, továbbá a $T[x]$ polinomgyűrűben, ahol T test, **a felbonthatatlan elemek ugyanazok, mint a prímek.**

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység, és tetszőleges $b, c \in R$ esetén $p \mid bc$ -ből következik, hogy $p \mid b$ vagy $p \mid c$.

Tétel (K3.1.26, K3.1.27, K3.2.13, K3.2.14)

A $\mathbb{Z}$ gyűrűben, továbbá a $T[x]$ polinomgyűrűben, ahol T test, **a felbonthatatlan elemek ugyanazok, mint a prímek.**

Oka: létezik „legnagyobb” közös osztó.

Prímtulajdonságú elem

Feladat

Pistike megszámolta a kockás füzetlapján a négyzetek számát, és 23-mal osztható számot kapott. Igazoljuk, hogy a lap valamelyik oldalán 23-mal osztható számú kis négyzet van.

Definíció (K3.1.25)

A $p \in R$ **prím** R -ben, ha nem nulla, nem egység, és tetszőleges $b, c \in R$ esetén $p \mid bc$ -ből következik, hogy $p \mid b$ vagy $p \mid c$.

Tétel (K3.1.26, K3.1.27, K3.2.13, K3.2.14)

A $\mathbb{Z}$ gyűrűben, továbbá a $T[x]$ polinomgyűrűben, ahol T test, **a felbonthatatlan elemek ugyanazok, mint a prímek.**

Oka: létezik „legnagyobb” közös osztó.

HF: Minden szokásos gyűrűben minden prím felbonthatatlan.

Maradékös osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű.

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**,

Maradékös osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékösan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok,

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$,

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$,

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

A q és r polinomok **egyértelműen** meghatározottak.

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

A q és r polinomok **egyértelműen** meghatározottak.

A bizonyítás ugyanaz mint komplex együtthatós polinomokra.

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

A q és r polinomok **egyértelműen** meghatározottak.

A bizonyítás ugyanaz mint komplex együtthatós polinomokra.

A tétel magában foglalja azt is, hogy q és r együtthatói az f és g együtthatóiból a négy alpművelettel kaphatók:

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

A q és r polinomok **egyértelműen** meghatározottak.

A bizonyítás ugyanaz mint komplex együtthatós polinomokra.

A tétel magában foglalja azt is, hogy q és r együtthatói az f és g együtthatóiból a négy alpművelettel kaphatók:

Emlékeztető (K3.2.2)

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

A q és r polinomok **egyértelműen** meghatározottak.

A bizonyítás ugyanaz mint komplex együtthatós polinomokra.

A tétel magában foglalja azt is, hogy q és r együtthatói az f és g együtthatóiból a négy alpművelettel kaphatók:

Emlékeztető (K3.2.2)

Ha $g \mid f$ a $\mathbb{C}[x]$ -ben,

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

A q és r polinomok **egyértelműen** meghatározottak.

A bizonyítás ugyanaz mint komplex együtthatós polinomokra.

A tétel magában foglalja azt is, hogy q és r együtthatói az f és g együtthatóiból a négy alpművelettel kaphatók:

Emlékeztető (K3.2.2)

Ha $g \mid f$ a $\mathbb{C}[x]$ -ben, és $f, g \in \mathbb{R}[x]$,

Maradékos osztás

Tétel (K3.2.1)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor az $R[x]$ polinomgyűrűben minden olyan $g \in R[x]$ polinommal lehet **maradékosan osztani**, amelynek **főegyütthatója invertálható** (azaz egység).

Ez azt jelenti, hogy tetszőleges $f \in R[x]$ polinomhoz léteznek olyan $q, r \in R[x]$ polinomok, melyekre $f = gq + r$, és vagy $r = 0$, vagy r foka kisebb g fokánál.

A q és r polinomok **egyértelműen** meghatározottak.

A bizonyítás ugyanaz mint komplex együtthatós polinomokra.

A tétel magában foglalja azt is, hogy q és r együtthatói az f és g együtthatóiból a négy alpművelettel kaphatók:

Emlékeztető (K3.2.2)

Ha $g \mid f$ a $\mathbb{C}[x]$ -ben, és $f, g \in \mathbb{R}[x]$, akkor $g \mid f$ az $\mathbb{R}[x]$ -ben is.

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

(1) közös osztó,

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

(1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége:

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c$

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c \implies d' \mid d$.

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c \implies d' \mid d$.

Állítás (K3.1.27)

Ha egy szokásos gyűrűben bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója,

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c \implies d' \mid d$.

Állítás (K3.1.27)

Ha egy szokásos gyűrűben bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója, akkor a felbonthatatlanok prímelek.

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c \implies d' \mid d$.

Állítás (K3.1.27)

Ha egy szokásos gyűrűben bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója, akkor a felbonthatatlanok prímek.

Tétel (K5.5.9)

Ha egy R szokásos gyűrűben „**elvégezhető a maradékos osztás**”,

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c \implies d' \mid d$.

Állítás (K3.1.27)

Ha egy szokásos gyűrűben bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója, akkor a felbonthatatlanok prímek.

Tétel (K5.5.9)

Ha egy R szokásos gyűrűben „**elvégezhető a maradékos osztás**”, akkor az euklideszi algoritmus miatt,

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c \implies d' \mid d$.

Állítás (K3.1.27)

Ha egy szokásos gyűrűben bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója, akkor a felbonthatatlanok prímek.

Tétel (K5.5.9)

Ha egy R szokásos gyűrűben „**elvégezhető a maradékos osztás**”, akkor az euklideszi algoritmus miatt, bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója,

Kitüntetett közös osztó

Definíció (K3.1.19)

A b és c elemeknek d **kitüntetett közös osztója**, ha

- (1) közös osztó, azaz $d \mid b$ és $d \mid c$;
- (2) minden közös osztónak többsége: $d' \mid b$ és $d' \mid c \implies d' \mid d$.

Állítás (K3.1.27)

Ha egy szokásos gyűrűben bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója, akkor a felbonthatatlanok prímek.

Tétel (K5.5.9)

Ha egy R szokásos gyűrűben „**elvégezhető a maradékos osztás**”, akkor az euklideszi algoritmus miatt, bármely két elemnek van kitüntetett közös osztója, ezért R **alaptételes**.

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ kanonikus alakja $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \cdots p_k^{\alpha_k}$,

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ kanonikus alakja $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység,

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység,
 $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok,

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^23^2$.

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,
ahol a c a főegyütthető

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,
ahol a c a főegyütthető (nem nulla konstans, így egység).

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,
ahol a c a főegyütthető (nem nulla konstans, így egység).

Ez a gyöktényezős alak,

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,
ahol a c a főegyütthető (nem nulla konstans, így egység).

Ez a gyöktényezős alak, a k_i a b_i gyök multiplicitása.

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,
ahol a c a főegyütthető (nem nulla konstans, így egység).

Ez a gyöktényezős alak, a k_i a b_i gyök multiplicitása.

Az **osztók száma**,

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,
ahol a c a főegyütthető (nem nulla konstans, így egység).

Ez a gyöktényezős alak, a k_i a b_i gyök multiplicitása.

Az **osztók száma**, a **kitüntetett közös osztó**,

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,

ahol a c a főegyütthető (nem nulla konstans, így egység).

Ez a gyöktényezős alak, a k_i a b_i gyök multiplicitása.

Az **osztók száma**, a **kitüntetett közös osztó**, és a kitüntetett közös többszörös

Kanonikus alak

Definíció (K3.1.16)

A $0 \neq r$ **kanonikus alakja** $r = ep_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} \dots p_k^{\alpha_k}$, ahol e egység, $p_1, p_2, \dots, p_k$ pedig felbonthatatlanok, amelyek páronként nem egységszeresei egymásnak.

Példák

$\mathbb{Z}$ -ben $-36 = (-1)2^2 3^2$.

$\mathbb{C}[x]$ -ben $f(x) = c(x - b_1)^{k_1} (x - b_2)^{k_2} \dots (x - b_m)^{k_m}$,

ahol a c a főegyütthető (nem nulla konstans, így egység).

Ez a gyöktényezős alak, a k_i a b_i gyök multiplicitása.

Az **osztók száma**, a **kitüntetett közös osztó**, és a kitüntetett közös többszörös hasonló képletekkel kapható a kanonikus alakból, mint az egész számok számelméletében.

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

(1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött,

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans,

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben,

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben, ha **nincs gyöke** T -ben.

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben, ha **nincs gyöke** T -ben.
- (4) **Legalább negyedfokú** polinom,

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben, ha **nincs gyöke** T -ben.
- (4) **Legalább negyedfokú** polinom, **HA** van gyöke T -ben,

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben, ha **nincs gyöke** T -ben.
- (4) **Legalább negyedfokú** polinom, **HA** van gyöke T -ben, akkor biztosan **NEM** irreducibilis $T[x]$ -ben.

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben, ha **nincs gyöke** T -ben.
- (4) **Legalább negyedfokú** polinom, **HA** van gyöke T -ben, akkor biztosan **NEM** irreducibilis $T[x]$ -ben. **Ha nincs gyöke, attól még lehet reducibilis!**

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben, ha **nincs gyöke** T -ben.
- (4) **Legalább negyedfokú** polinom, **HA** van gyöke T -ben, akkor biztosan **NEM** irreducibilis $T[x]$ -ben. **Ha nincs gyöke, attól még lehet reducibilis!** Példa: $\mathbb{Q}[x]$ -ben $(x^2 + 1)^2$.

Gyökök és irreducibilitás

Tétel (K3.3. szakasz)

Legyen T test.

- (1) Az $f \in T[x]$ akkor és csak akkor irreducibilis T fölött, ha nem konstans, és nem bontható $T[x]$ -ben **alacsonyabb fokú** polinomok szorzatára.
- (2) **Elsőfokú** polinom mindig irreducibilis $T[x]$ -ben.
- (3) **Másod- és harmadfokú** polinom akkor és csak akkor irreducibilis $T[x]$ -ben, ha **nincs gyöke** T -ben.
- (4) **Legalább negyedfokú** polinom, **HA** van gyöke T -ben, akkor biztosan **NEM** irreducibilis $T[x]$ -ben. **Ha nincs gyöke, attól még lehet reducibilis!** Példa: $\mathbb{Q}[x]$ -ben $(x^2 + 1)^2$.
- (5) Gyök létezése **elsőfokú** irreducibilis tényezőnek felel meg.

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval) értelmezzük:

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$,

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Vagyis a határozatlan x_n ,

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Vagyis a határozatlan x_n , az együtthatók a már definiált $n - 1$ -határozatlanú polinomok gyűrűjének elemei.

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Vagyis a határozatlan x_n , az együtthatók a már definiált $n - 1$ -határozatlanú polinomok gyűrűjének elemei.

Előny

Mivel $S = R[x_1, \dots, x_{n-1}]$ is kommutatív, egységelemes gyűrű,

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Vagyis a határozatlan x_n , az együtthatók a már definiált $n - 1$ -határozatlanú polinomok gyűrűjének elemei.

Előny

Mivel $S = R[x_1, \dots, x_{n-1}]$ is kommutatív, egységelemes gyűrű, az $R[x_1, \dots, x_n] = S[x_n]$ is az.

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Vagyis a határozatlan x_n , az együtthatók a már definiált $n - 1$ -határozatlanú polinomok gyűrűjének elemei.

Előny

Mivel $S = R[x_1, \dots, x_{n-1}]$ is kommutatív, egységelemes gyűrű, az $R[x_1, \dots, x_n] = S[x_n]$ is az.

A tulajdonságokat nem kell külön ellenőrizni.

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Vagyis a határozatlan x_n , az együtthatók a már definiált $n - 1$ -határozatlanú polinomok gyűrűjének elemei.

Előny

Mivel $S = R[x_1, \dots, x_{n-1}]$ is kommutatív, egységelemes gyűrű, az $R[x_1, \dots, x_n] = S[x_n]$ is az.

A tulajdonságokat nem kell külön ellenőrizni.

Példa: Ha R nullosztómentes,

Rekurzív definíció

Definíció (K2.6.1)

Legyen R kommutatív, egységelemes gyűrű.

Ekkor $R[x_1, \dots, x_n]$ -et n szerinti indukcióval (rekurzióval)

értelmezzük: $R[x_1, x_2] = (R[x_1])[x_2]$, és így tovább,

$$R[x_1, \dots, x_n] = (R[x_1, \dots, x_{n-1}])[x_n].$$

Vagyis a határozatlan x_n , az együtthatók a már definiált $n - 1$ -határozatlanú polinomok gyűrűjének elemei.

Előny

Mivel $S = R[x_1, \dots, x_{n-1}]$ is kommutatív, egységelemes gyűrű, az $R[x_1, \dots, x_n] = S[x_n]$ is az.

A tulajdonságokat nem kell külön ellenőrizni.

Példa: Ha R nullosztómentes, akkor indukcióval világos, hogy $R[x_1, \dots, x_n]$ is nullosztómentes.

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 =$

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$.

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha
 $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$,

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$, akkor $s_2 = F(\sigma_1, \sigma_2, \dots, \sigma_n)$.

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$, akkor $s_2 = F(\sigma_1, \sigma_2, \dots, \sigma_n)$.
Tehát s_2 az elemi szimmetrikus polinomok **polinomja**.

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$, akkor $s_2 = F(\sigma_1, \sigma_2, \dots, \sigma_n)$.
Tehát s_2 az elemi szimmetrikus polinomok **polinomja**.

Tétel (K2.7.3)

Legyen R szokásos gyűrű.

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$, akkor $s_2 = F(\sigma_1, \sigma_2, \dots, \sigma_n)$.
Tehát s_2 az elemi szimmetrikus polinomok **polinomja**.

Tétel (K2.7.3)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor minden $f \in R[x_1, \dots, x_n]$ szimmetrikus polinom **egyértelműen** fölírható

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$, akkor $s_2 = F(\sigma_1, \sigma_2, \dots, \sigma_n)$.
Tehát s_2 az elemi szimmetrikus polinomok **polinomja**.

Tétel (K2.7.3)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor minden $f \in R[x_1, \dots, x_n]$ szimmetrikus polinom **egyértelműen** fölírható az elemi szimmetrikus polinomok polinomjaként.

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$, akkor $s_2 = F(\sigma_1, \sigma_2, \dots, \sigma_n)$.
Tehát s_2 az elemi szimmetrikus polinomok **polinomja**.

Tétel (K2.7.3)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor minden $f \in R[x_1, \dots, x_n]$ szimmetrikus polinom **egyértelműen** fölírható az elemi szimmetrikus polinomok polinomjaként.

Azaz létezik pontosan egy $F \in R[y_1, \dots, y_n]$ polinom, melyre

$$f(x_1, \dots, x_n) = F(\sigma_1, \dots, \sigma_n).$$

A szimmetrikus polinomok alaptétele

Példa

A négyzetösszeg: $s_2 = x_1^2 + \dots + x_n^2 = \sigma_1^2 - 2\sigma_2$. Vagyis ha $F(y_1, y_2, \dots, y_n) = y_1^2 - 2y_2$, akkor $s_2 = F(\sigma_1, \sigma_2, \dots, \sigma_n)$. Tehát s_2 az elemi szimmetrikus polinomok **polinomja**.

Tétel (K2.7.3)

Legyen R szokásos gyűrű. Ekkor minden $f \in R[x_1, \dots, x_n]$ szimmetrikus polinom **egyértelműen** fölírható az elemi szimmetrikus polinomok polinomjaként.

Azaz létezik pontosan egy $F \in R[y_1, \dots, y_n]$ polinom, melyre

$$f(x_1, \dots, x_n) = F(\sigma_1, \dots, \sigma_n).$$

A F együtthatói a f együtthatóiból összeadás és kivonás segítségével kaphatók.

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes.

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes. Ugyanígy:

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x]$ is az.

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes. **Ugyanígy:**

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

Ugyanígy, mint $\mathbb{Z}[x]$ esetében. (Kell: hányadostest).

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes. Ugyanígy:

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

Ugyanúgy, mint $\mathbb{Z}[x]$ esetében. (Kell: hányadostest).

Következmény (vö. K3.4.12)

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x_1, x_2, \dots, x_n]$ is az.

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes. Ugyanígy:
Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

Ugyanúgy, mint $\mathbb{Z}[x]$ esetében. (Kell: hányadostest).

Következmény (vö. K3.4.12)

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x_1, x_2, \dots, x_n]$ is az.
Speciálisan $\mathbb{Z}[x_1, x_2, \dots, x_n]$,

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes. **Ugyanígy:**
Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

Ugyanúgy, mint $\mathbb{Z}[x]$ esetében. (Kell: hányadostest).

Következmény (vö. K3.4.12)

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x_1, x_2, \dots, x_n]$ is az.
**Speciálisan $\mathbb{Z}[x_1, x_2, \dots, x_n]$,
alaptételes gyűrűk.**

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes. **Ugyanígy:**
Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

Ugyanúgy, mint $\mathbb{Z}[x]$ esetében. (Kell: hányadostest).

Következmény (vö. K3.4.12)

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x_1, x_2, \dots, x_n]$ is az.
Speciálisan $\mathbb{Z}[x_1, x_2, \dots, x_n]$, és ha T test,
akkor $T[x_1, x_2, \dots, x_n]$ is **alaptételes gyűrűk**.

A többhatározatlanú polinomok számelmélete

Tétel (K3.4.10, K3.4.11)

A $\mathbb{Z}[x]$ polinomgyűrű alaptételes. **Ugyanígy:**
Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x]$ is az.

Bizonyítás

Ugyanígy, mint $\mathbb{Z}[x]$ esetében. (Kell: hányadostest).

Következmény (vö. K3.4.12)

Ha R alaptételes, szokásos gyűrű, akkor $R[x_1, x_2, \dots, x_n]$ is az.
Speciálisan $\mathbb{Z}[x_1, x_2, \dots, x_n]$, és ha T test,
akkor $T[x_1, x_2, \dots, x_n]$ is **alaptételes gyűrűk**.

Általános gyűrűkben az alaptétel vizsgálata:
K5.5. szakasz (az Algebra3 tárgy keretében).

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.

Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.

Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó általános gyűrűben.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.

Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.

Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű,

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.

Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.

Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei. Gyöktényezők egyszerre kiemelhetősége.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei. Gyöktényezők egyszerre kiemelhetősége.
A polinom és a polinomfüggvény véges és végtelen gyűrű fölött.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei. Gyöktényezők egyszerre kiemelhetősége.
A polinom és a polinomfüggvény véges és végtelen gyűrű fölött.
Ha van legnagyobb közös osztó, akkor minden irreducibilis prím.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei. Gyöktényezők egyszerre kiemelhetősége.
A polinom és a polinomfüggvény véges és végtelen gyűrű fölött.
Ha van legnagyobb közös osztó, akkor minden irreducibilis prím.
Maradékos osztás szokásos gyűrű fölött.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei. Gyöktényezők egyszerre kiemelhetősége.
A polinom és a polinomfüggvény véges és végtelen gyűrű fölött.
Ha van legnagyobb közös osztó, akkor minden irreducibilis prím.
Maradékos osztás szokásos gyűrű fölött. Gyökök és irreducibilitás
kapcsolata test fölött.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei. Gyöktényezők egyszerre kiemelhetősége.
A polinom és a polinomfüggvény véges és végtelen gyűrű fölött.
Ha van legnagyobb közös osztó, akkor minden irreducibilis prím.
Maradékos osztás szokásos gyűrű fölött. Gyökök és irreducibilitás
kapcsolata test fölött. A szimmetrikus polinomok alaptétele.

A 11. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Hatvány és többszörös általános gyűrűben, tulajdonságaik.
Gyűrű fölötti polinomgyűrű, műveletek, fok. Polinomfüggvény.
Oszthatóság, egység, felbonthatatlan, prím, kitüntetett közös osztó
általános gyűrűben. Alaptételes gyűrű, kanonikus alak.

Tételek

Ha $(\forall r)(pr = 0)$, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni.
A polinomgyűrű egységei. Gyöktényezők egyszerre kiemelhetősége.
A polinom és a polinomfüggvény véges és végtelen gyűrű fölött.
Ha van legnagyobb közös osztó, akkor minden irreducibilis prím.
Maradékos osztás szokásos gyűrű fölött. Gyökök és irreducibilitás
kapcsolata test fölött. A szimmetrikus polinomok alaptétele.
 $\mathbb{Z}[x_1, x_2, \dots, x_n]$, $T[x_1, x_2, \dots, x_n]$ alaptételes (T test).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).
- 4 $f \in \mathbb{R}[x]$ gyöke konjugáltjának multiplicitása (K3.3.6).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).
- 4 $f \in \mathbb{R}[x]$ gyöke konjugáltjának multiplicitása (K3.3.6).
- 5 A maradékos osztás tétele: létezés és egyértelműség (K3.2.1).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).
- 4 $f \in \mathbb{R}[x]$ gyöke konjugáltjának multiplicitása (K3.3.6).
- 5 A maradékos osztás tétele: létezés és egyértelműség (K3.2.1).
- 6 A polinom és a polinomfüggvény kapcsolata véges és végtelen gyűrű fölött (K2.4.10, K2.4.11).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).
- 4 $f \in \mathbb{R}[x]$ gyöke konjugáltjának multiplicitása (K3.3.6).
- 5 A maradékos osztás tétele: létezés és egyértelműség (K3.2.1).
- 6 A polinom és a polinomfüggvény kapcsolata véges és végtelen gyűrű fölött (K2.4.10, K2.4.11).
- 7 Az első Gauss-lemma és következményei (K3.4.3, K3.4.4, K3.4.5).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).
- 4 $f \in \mathbb{R}[x]$ gyöke konjugáltjának multiplicitása (K3.3.6).
- 5 A maradékos osztás tétele: létezés és egyértelműség (K3.2.1).
- 6 A polinom és a polinomfüggvény kapcsolata véges és végtelen gyűrű fölött (K2.4.10, K2.4.11).
- 7 Az első Gauss-lemma és következményei (K3.4.3, K3.4.4, K3.4.5).
- 8 $\mathbb{Z}[x]$ irreducibiliseinek leírása (K3.4.7, K3.4.8).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).
- 4 $f \in \mathbb{R}[x]$ gyöke konjugáltjának multiplicitása (K3.3.6).
- 5 A maradékos osztás tétele: létezés és egyértelműség (K3.2.1).
- 6 A polinom és a polinomfüggvény kapcsolata véges és végtelen gyűrű fölött (K2.4.10, K2.4.11).
- 7 Az első Gauss-lemma és következményei (K3.4.3, K3.4.4, K3.4.5).
- 8 $\mathbb{Z}[x]$ irreducibiliseinek leírása (K3.4.7, K3.4.8).
- 9 A Schönemann–Eisenstein-kritérium (K3.5.2, K3.5.3).

Polinomok

- 1 Gyöktényezők kiemelése **egyszerre** (K2.4.7).
- 2 A racionális gyökteszt (K3.3.10).
- 3 A Lagrange-interpoláció (K2.4.12).
- 4 $f \in \mathbb{R}[x]$ gyöke konjugáltjának multiplicitása (K3.3.6).
- 5 A maradékos osztás tétele: létezés és egyértelműség (K3.2.1).
- 6 A polinom és a polinomfüggvény kapcsolata véges és végtelen gyűrű fölött (K2.4.10, K2.4.11).
- 7 Az első Gauss-lemma és következményei (K3.4.3, K3.4.4, K3.4.5).
- 8 $\mathbb{Z}[x]$ irreducibiliseinek leírása (K3.4.7, K3.4.8).
- 9 A Schönemann–Eisenstein-kritérium (K3.5.2, K3.5.3).
- 10 Ha az R kommutatív gyűrűben pr azonosan nulla, akkor tagonként lehet p -edik hatványra emelni (K3.3.22).

Komplex számok, lineáris algebra

1 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).

Komplex számok, lineáris algebra

- 1 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 2 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).

Komplex számok, lineáris algebra

- 1 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 2 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 3 A primitív egységgyökök jellemzése (K1.5.13).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzése (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzései (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).
- 15 A páros permutációk száma (K4.2.16).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzései (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).
- 15 A páros permutációk száma (K4.2.16).
- 16 Felső háromszögmátrix determinánusa (F1.2.3. Feladat).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzései (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).
- 15 A páros permutációk száma (K4.2.16).
- 16 Felső háromszögmátrix determinánsa (F1.2.3. Feladat).
- 17 A transzponált determinánsa (F1.3.6. Tétel).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzései (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).
- 15 A páros permutációk száma (K4.2.16).
- 16 Felső háromszögmátrix determinánsa (F1.2.3. Feladat).
- 17 A transzponált determinánsa (F1.3.6. Tétel).
- 18 Ha a determináns két sora egyenlő, akkor nulla (F1.3.3. Tétel).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzései (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).
- 15 A páros permutációk száma (K4.2.16).
- 16 Felső háromszögmátrix determinánsa (F1.2.3. Feladat).
- 17 A transzponált determinánsa (F1.3.6. Tétel).
- 18 Ha a determináns két sora egyenlő, akkor nulla (F1.3.3. Tétel).
- 19 Az inverz mátrix képlete (F1.4.3. Tétel, F2.2.2. Tétel, F2.2.3. Lemma).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzései (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).
- 15 A páros permutációk száma (K4.2.16).
- 16 Felső háromszögmátrix determinánsa (F1.2.3. Feladat).
- 17 A transzponált determinánsa (F1.3.6. Tétel).
- 18 Ha a determináns két sora egyenlő, akkor nulla (F1.3.3. Tétel).
- 19 Az inverz mátrix képlete (F1.4.3. Tétel, F2.2.2. Tétel, F2.2.3. Lemma).
- 20 A Vandermonde-determináns (F1.5.2. Tétel).

Komplex számok, lineáris algebra

- 11 A rend és a jó kitevők kapcsolata (K1.5.8).
- 12 Hatvány rendjének képlete (K1.5.9, K1.5.10).
- 13 A primitív egységgyökök jellemzése (K1.5.13).
- 14 Transzpozíció előjele (K4.2.12).
- 15 A páros permutációk száma (K4.2.16).
- 16 Felső háromszögmátrix determinánsa (F1.2.3. Feladat).
- 17 A transzponált determinánsa (F1.3.6. Tétel).
- 18 Ha a determináns két sora egyenlő, akkor nulla (F1.3.3. Tétel).
- 19 Az inverz mátrix képlete (F1.4.3. Tétel, F2.2.2. Tétel, F2.2.3. Lemma).
- 20 A Vandermonde-determináns (F1.5.2. Tétel).

A fenti 20 bizonyítás szerepelhet a vizsga **harmadik** részében.